

УДК 37.013.42-051]:34:005.336.2

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.1.8>

Світлана ЧЕРНЕТА

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Волинська обл., Україна, 43025

ORCID: 0000-0002-9939-7591

Бібліографічний опис статті: Чернета, С. (2021). Змістовий компонент формування правової компетентності у майбутніх фахівців соціальної роботи. *Humanitas*, 1, 47–53, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.1.8>

ЗМІСТОВИЙ КОМПОНЕНТ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

У статті розкривається поняття, сутність, складники правової компетентності майбутнього соціального працівника, аналізується навчальна програма підготовки такого фахівця. Мета статті – проаналізувати змістову складову формування правової компетентності фахівця соціальної роботи, розробити умови її ефективної реалізації.

Проблема актуалізується у зв'язку з тим, що важливим на сьогодні є наявність ефективної системи підготовки фахівців соціальної роботи до правозахисної діяльності та постійне підвищення знань фахівців у різних галузях права. Формування правової компетентності майбутнього фахівця соціальної роботи на сучасному етапі розглядається як один із пріоритетних напрямів в системі університетської підготовки студентів. Результатом формування компетентності фахівця соціальної роботи є його спроможність відповідати новим професійним вимогам, мати відповідний потенціал для практичного розв'язання життєвих проблем, пошуку свого місця в професії та соціальній структурі.

Аналізуються державні стандарти підготовки здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнем вищої спеціальності 231 Соціальна робота, які передбачають необхідність формування загальних та фахових компетентностей правового спрямування.

З метою з'ясування відповідності змісту ОПП рівню сформованості правової компетентності майбутніх фахівців соціальної роботи, проаналізовано зміст освітньо-професійних програм освітнього ступеня бакалавр і магістр спеціальності 231 Соціальна робота Волинського національного університету імені Лесі Українки та визначено рівень правової компетентності студентів I курсу ОС бакалавр та I курсу ОС Магістр.

Правова компетентність фахівця соціальної роботи розглядається як здатність виконувати професійні функції з урахуванням соціально-правових знань та досвіду правових дій, виділяти в них соціально-правову складову та передбачає три рівні її сформованості: перший (початковий) рівень, де визначається ступінь уміння здобувати і опрацьовувати необхідні знання; другий, де визначається ступінь участі (активної чи пасивної) у суспільно-громадському житті; третій, де визначається ступінь взаємодії з соціально-правовим середовищем. З'ясовано, що змістова складова підготовки фахівців соціальної роботи формує їх правову компетентність, однак є ефективнішою за певних умов.

Ключові слова: компетентність, правова компетентність, фахівець соціальної роботи, соціально-правовий захист, правові знання, уміння, навички, освітній процес, соціально-педагогічні умови.

Svitlana CHERNETA

PhD in Pedagogy, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department of Social Pedagogy and Pedagogy of Higher School, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli ave., Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0002-9939-7591

To cite this article: Cherneta, S. (2021). Zmistovyi komponent formuvannia pravovoi kompetentnosti u maibutnix fakhivtsiv sotsialnoi roboty [Meaningful component of forming legal competence among future specialists of the social work]. *Humanitas*, 1, 47–53, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.1.8>

MEANINGFUL COMPONENT OF FORMING LEGAL COMPETENCE AMONG FUTURE SPECIALISTS OF THE SOCIAL WORK

The concept, essence, components of legal competence of the future social worker is revealed, training program for such a specialist is analyzed in the article. The purpose of the article is to analyze the meaningful component of forming legal competence of a social work specialist, to develop the conditions for its effective implementation.

The problem is actualized due to the fact that the availability of an effective system of training social work specialists to human rights activities and constant improvement of knowledge of specialists in various fields of law are important today. Forming legal competence of a future social work specialist at the present stage is considered as one of the priority directions in the system of university training of students. The result of forming competence of a social work specialist is his ability to meet new professional requirements, to have an appropriate potential for the practical solution of life problems, searching his place in the profession and in the social structure.

State standards of training of applicants for higher education at the first (bachelor's) and second (master's) level of higher specialty 231 Social work, which provide for the need for forming general and professional competencies of legal direction, are analyzed.

In order to determine the compliance of the content of educational professional programs with the level of formation of legal competence of future social work specialists, the content of educational professional programs of the bachelor's and master's degree of specialty 231 Social Work of Lesya Ukrainka Volyn National University and the level of legal competence of 1st year students of Bachelor degree and 1st year of Master degree.

Legal competence of a social work specialist is considered as ability to perform professional functions taking into account social and legal knowledge and experience of legal actions, to highlight in them a social and legal component and provides three levels of its formation: the first (initial) level, where the degree of ability to acquire and process the necessary knowledge are determined; the second, where the degree of participation (active or passive) in public life is determined; the third, where the degree of interaction with the social and legal environment is determined. It was found that the content component of training social workers forms their legal competence, but is more effective under certain conditions.

Key words: *competence, legal competence, social work specialists, social and legal protection, legal knowledge, skills, abilities, educational process, social and pedagogical conditions.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Європейський розвиток Української держави та становлення громадянського суспільства ставлять перед системою освіти низку запитань щодо навчання і виховання майбутніх громадян України, які здатні жити та працювати в правовій державі, дотримуватись закону та поважати права інших громадян.

Саме тому, формування правової компетентності студентської молоді повинно стати основою життєтворчості громадянина України. Оновлення змісту сучасної системи вищої освіти в цілому, демократизації засад, що базуються на загальнолюдських правових цінностях: виховання поваги до прав людини й основних свобод, піднесення культури прав людини, утвердження людської гідності та вартісності особистості повинне забезпечити подолання всеосяжного правового нігілізму, розвинути високу правову культуру в суспільстві взагалі, підготувати компетентного фахівця. Це стосується і професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної роботи.

Тому проблема актуалізується у зв'язку з тим, що, по-перше, впровадження компетентнісного підходу в систему підготовки фахівців вищої освіти вимагає таких організаційних форм, методів і технологій навчання, оновлення змісту та цілей освіти, які б сформуливали у майбутніх фахівців здатність і готовність до самовдосконалення, до навчання протягом життя; по-друге, соціальні працівники в силу своїх професійних обов'язків здійснюють соціально-правовий захист та підтримку різ-

них категорій клієнтів (люди похилого віку, жертв домашнього насильства, дітей, схильних до девіантної поведінки, люди з обмеженими можливостями, внутрішньопереміщенні, сім'ї групи ризику і т. д.), можуть надавати соціальні послуги (особливо актуальними є послуги інформування, медіації, консультування, профілактики та ін.), реалізують просвітницько-профілактичну діяльність, взаємодіючи з різними соціальними інститутами та фахівцями.

Саме тому вкрай важливим є наявність ефективною системи підготовки фахівців соціальної роботи до правозахисної діяльності та постійне підвищення знань фахівців у різних галузях права.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Аналіз соціально-педагогічної та юридичної літератури свідчить, що дослідженню проблеми правової компетентності майбутніх фахівців надається належна увага, зокрема таким її аспектам як: проблемі теорії та методики професійної підготовки фахівців із соціальної роботи (С. Архипова, І. Зверева, А. Капська, О. Карпенко, М. Лукашевич, В. Поліщук, В. Полтавець, Т. Семигіна, С. Харченко та ін.), розумінню сутності компетентнісного підходу (І. Зимня, М. Матуш, О. Пометун, Дж. Равен, К. Рубін, В. Слот, А. Хуторський та ін.); правовій компетентності у контексті підготовки фахівця у вищій школі (М. Горбушина, С. Гурни, І. Серяєва, Ю. Новгородська та ін.), сутності соціально-правової компетентності фахівців соціальної сфери (І. Ковчина, А. Коротун, Ж. Петрочко, А. Сафінова та ін.).

Мета статті – проаналізувати змістову складову формування правової компетентності фахівця соціальної роботи, розробити умови її ефективної реалізації.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів. Питання формування правової компетентності майбутнього фахівця соціальної роботи на сучасному етапі розглядається як один із пріоритетних напрямів в системі університетської підготовки студентів. Компетентнісний підхід до професійної підготовки фахівців означає переорієнтацію з процесу на результат освіти в діяльнісному вимірі. Під поняттям «компетентнісний підхід» розуміємо спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових) компетентностей особистості майбутнього фахівця. Результатом такого процесу буде формування загальної компетентності, що є сукупністю ключових компетенцій, інтегрованою характеристикою особистості фахівця. Така характеристика має сформуватися в процесі навчання і містить не тільки знання, вміння, але й ставлення, досвід діяльності та поведінкові моделі особистості майбутнього фахівця. Результатом формування компетентності фахівця соціальної роботи є його спроможність відповідати новим професійним вимогам, мати відповідний потенціал для практичного розв'язання життєвих проблем, пошуку свого місця в професії та соціальній структурі [3].

Виходячи з аналізу посадових обов'язків, результатів практичної діяльності фахівців соціальної роботи, зазначимо, що вони повинні здійснювати соціально-правовий захист дітей, надавати соціально-правову допомогу, спрямовану на дотримання прав людини та дитини, сприяти реалізації правових гарантій різних категорій дітей, підвищувати правову культуру дітей, молоді, батьків, учителів. Отже, вимоги суспільства та покращення якості освіти зумовлюють необхідність забезпечення ґрунтовної підготовки фахівців соціальної роботи у ЗВО до здійснення соціально-правової діяльності, що сприятиме формуванню їхньої правової компетентності.

На думку С. Бігуна, правова освіта має бути безперервною й розпочинатися у дошкільних закладах освіти, де діти отримують початкові знання про норми поведінки, установки щодо їх дотримання, виховується повага до батьків,

вихователів, ровесників, людей похилого віку тощо. А продовжуватися правова освіта повинна в загальноосвітніх закладах освіти двома шляхами, перший – загальний, яким рухається більшість учнів, другий – спеціальний, або профільний, який надає можливість учням поглиблено вивчати право [1].

Враховуючи усталений підхід, відповідно до якого компетентність розглядається як результат набуття освітніх компетенцій, правову предметну компетентність розглядаємо як сукупність відповідних компетенцій, а саме: інформаційно-правової, правової логіки, юридично-мовленнєвої, практико-орієнтованої, рефлексивно-оцінної, тому саме від правової компетентності залежить ступінь активності майбутнього фахівця соціальної роботи, з яким він буде прагнути досягти кращих результатів щодо соціально-правового захисту різних категорій громадян.

Державні стандарти підготовки здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнем вищої спеціальності 231 Соціальна робота передбачають необхідність формування загальних та фахових компетентностей правового спрямування. Відповідно фахівці соціальної роботи, незалежно від спрямованості освітньо-професійної програми мають мати сформовані такі компетентності правового спрямування для ОС Бакалавр – здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного); знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення; знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб, тощо [7]; ОС Магістр – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність до критичного оцінювання соціальних наслідків політики у сфері прав людини, соціальної інклюзії та сталого розвитку суспільства [6].

Як наслідок ОПП всіх рівнів вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота мають включати освітні компоненти правового спрямування, опанування яких і формувало б правову компетентність фахівця соціальної роботи.

Правову компетентність складають відповідні компетенції: інформаційно-правова, правової логіки, юридично-мовленнєва, практико-орієнтована, юридичної рефлексії (рефлексивно-оцінна) [3]. Вони утворюють відкриту систему, є взаємопов'язаними, взаємообумовленими й відносно автономними. Крім того, розглядаємо їх як результат опанування студентом складових (компонентів, елементів) компетентності, а також як основний показник навчальної діяльності майбутнього фахівця соціальної роботи, що визначається комплексом його умінь у певній сфері. Аналізуючи сутність і практичне значення правової компетентності студента, з'ясувалось, що вона означає його здатність і готовність, а саме: здатність володіти комплексом відповідних компетенцій та потенційна готовність ефективно застосовувати їх у навчанні, під час проходження практики й професійній діяльності, керуючись ціннісними орієнтаціями, виходячи із сформованої в студента правової культури [8].

На нашу думку, правову компетентність фахівця соціальної роботи слід розглядати як складне, цілісне й інтегроване утворення, яке передбачає:

- знання про основні сфери та механізми правового регулювання суспільного життя різних категорій населення;

- уміння виділяти правові аспекти в життєвих ситуаціях і визначати доцільність їх вирішення правовими засобами;

- уміння аналізувати правову ситуацію, яка склалася, з різних позицій і з урахуванням юридичних процедур;

- уміння бачити правові наслідки рішень, які приймаються;

- готовність та уміння використовувати механізми і засоби правового вирішення проблем [3].

Тому, під час вивчення дисциплін соціально-правового спрямування не є достатньо озброїти студентів знанням понять, недостатньо навчити певному рівню теоретичному. Це все нічого не буде варте без навичок застосування отриманих знань на практиці. Але дуже важливо модерні-

зувати і сам процес правової освіти. Реальність є такою, що сьогодні кожен день відбуваються зміни у законодавстві, змінюється принципи формування державних органів, порядок їх формування та взаємодія між собою. Якщо кілька років тому важливим здавалося навчити студентів, якою є судова система, виборча система, система соціального захисту і так далі, то сьогодні ми бачимо, що відбувається кардинальне реформування суспільства. Чи варто примушувати студентів заучувати зміст законів, Конституції, якщо зміни відбуваються «на очах»? Тому сьогодні важливо привчати студентів до того, що ми живемо в реформаторський час, допомогти, часто лабораторним шляхом (через вивчення проектів законів, концепцій), зрозуміти їхню сутність, принципи побудови, перспективи реформування. Викладач може знайомити студентів із своїми поглядами на згадані проблеми, але, важливіше, щоб студенти могли самостійно визначати власне ставлення до процесів, що відбуваються. Це їм потрібно бути свідомими, освітченими, соціально активними громадянами своєї держави.

З метою з'ясування відповідності змісту ОПП рівню сформованості правової компетентності майбутніх фахівців соціальної роботи, нами було проаналізовано зміст освітньо-професійних програм освітнього ступеня бакалавр і магістр спеціальності 231 Соціальна робота Волинського національного університету імені Лесі Українки та визначено рівень правової компетентності студентів 1 курсу ОС бакалавр та 1 курсу ОС Магістр.

Аналіз змісту ОПП ОС Бакалавр спеціальності 231 Соціальна робота ВНУ імені Лесі Українки засвідчив наявність освітніх компонентів правового спрямування: «Правове забезпечення соціальної роботи» (вивчається на 1 курсі протягом 2 семестру) сприятиме підвищенню рівня професійної компетентності майбутніх соціальних працівників, їх готовності кваліфіковано і майстерно виконувати свої професійні обов'язки, забезпечить оволодіння сучасними теоретичними і прикладними знаннями з аналізу та застосування норм права, допомагатиме подальшому професійному зростанню в умовах удосконалення правового регулювання соціальної сфери (обсяг аудиторних занять – 68 год. (лекційних – 34 год., практичних – 34 год., самостійна робота – 72 год.) [5];

«Соціально-правовий захист окремих категорій клієнтів» (вивчається на 2 курсі протягом 3 семестру) спрямований на засвоєння студентами теоретичних засад соціально-правового захисту, визначення правового статусу різних категорій клієнтів, окремі аспекти правового регулювання взаємодії соціальних інститутів та громадян, формування основних умінь і навичок, застосування норм права у професійній діяльності соціального працівника (обсяг аудиторних занять – 62 год. (лекційних – 30 год., практичних – 32 год., самостійна робота – 50 год.) [2].

ОПП Магістр в циклі професійної підготовки передбачено освітній компонент «Правове регулювання надання соціальних послуг» (вивчається на 1 курсі протягом 1 семестру) сприятиме підвищенню рівня професійної компетентності майбутніх соціальних працівників, їх готовності кваліфіковано і майстерно виконувати свої професійні обов'язки, забезпечить оволодіння сучасними теоретичними і прикладними знаннями з аналізу, визначення та надання соціальних послуг, допомагатиме подальшому професійному зростанню в умовах удосконалення правового регулювання соціальних послуг в Україні. Обсяг аудиторних занять – 54 год. (лекційних – 26 год., практичних – 28 год., самостійна робота – 86 год.) [4].

Навчальними планами також передбачена практика організатора соціально-педагогічної, соціально-виховної роботи, практика професійно-орієнтована, стажерська практика, пропедевтична практика, які відповідно до підписаних угод між ВНУ імені Лесі Українки та іншими установами: Департаментом соціальної політики Луцької міської ради, Центром соціальних служб для дітей та молоді, Службою у справах дітей та ін., забезпечує практичну складову та цілісність формування правової компетентності майбутніх фахівців соціальної роботи. Тематика правового спрямування також присутня при написанні курсових, бакалаврських та магістерських робіт.

До вибіркових дисциплін також включені такі дисципліни соціально-правового спрямування як: ОС Бакалавр – «Соціально-правовий захист сім'ї та дітей в Україні», «Соціально-правовий захист дітей-сиріт» (4 семестр 150 год, 5 кредитів ЄКТС); ОС Магістр – «Соціальна медіація» (3 семестр 120 год 4 кредити

ЄКТС), також студенти мають можливість обрати з загальноуніверситетського каталогу вибіркової дисципліни з іншої ОПП.

Для з'ясування рівня правової компетентності ми використовували Тестові завдання для визначення рівня правової компетентності. У результаті дослідження було виявлено, що значна кількість, а саме – 43% фахівця студентів 1 курсу характеризувались низьким рівнем сформованості правової компетентності. Для багатьох з них характерним був низький рівень правових знань: студенти не могли чітко й грамотно визначити власну правову позицію, своє ставлення до права і закону, у них слабо розвинені рефлексивні здатності. Студенти, які мають низький рівень сформованості правової компетентності, висловлювали переконаність у тому, що головними якостями майбутнього фахівця соціальної роботи є володіння тільки професійно-педагогічними знаннями, вміннями, навичками. У них була відсутня потреба в спілкуванні, прагнення до імпровізації, творчості, відзначався низький рівень правової культури. Середній рівень сформованості правової компетентності виявили 41 відсоток студентів 1 курсу, високий рівень – 16 відсотків першокурсників. Результати тестування підтвердили, що наявні правові знання, вміння й навички їх практичного застосування свідчать про низький рівень правової компетентності першокурсників та вказують на необхідність вивчення дисциплін правового спрямування.

В студентів 5 курсу переважає середній рівень сформованості правової компетентності виявили 55 відсоток студентів, високий рівень – 37 відсотків, 8% – притаманний низький рівень. Результати тестування підтвердили, що наявні правові знання, вміння й навички їх практичного застосування у студентів можуть забезпечити майбутнім фахівцям соціальної роботи ріст їхньої правової компетентності, та вказують на ефективність вивчення освітніх компонентів правового спрямування, передбачених ОПП ОС Бакалавр.

Динаміка зміни рівня правової компетентності студентів спеціальності «Соціальна робота» подано на рис. 1.

Результати дослідження свідчать, про результативність змістового компоненту підготовки майбутніх фахівців соціальної роботи, в тому числі формування їх правової компетентності.

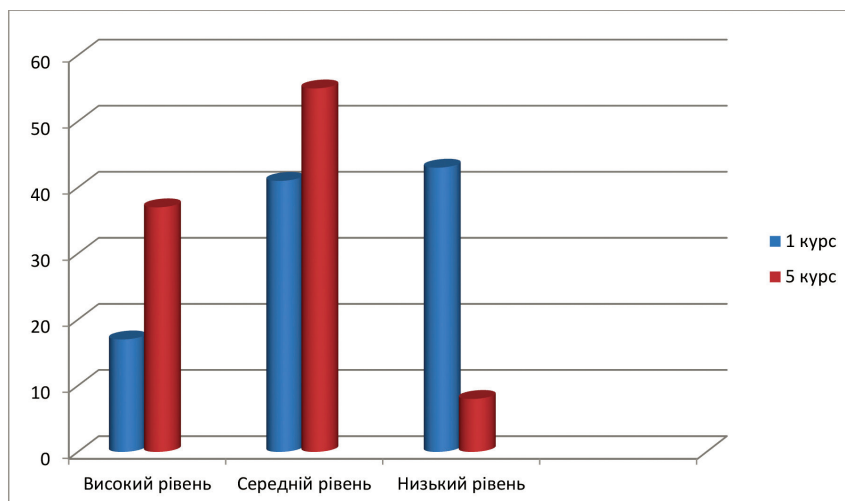

Рис. 1. Динаміка зміни рівня правової компетентності студентів спеціальності «Соціальна робота»

Однак на рівень останньої впливає ряд суб'єктивних чинників. Саме тому, на нашу думку, процес формування правової компетентності студентів реалізується більш ефективно за наявності таких соціально – педагогічних умов:

- удосконалення змісту навчання студентів теоретичним основам права (сприяє підвищенню теоретичного, інтелектуально – правового рівня);

- активізація виховної діяльності студентів (впливає на їх позицію як відношення до права і правової дійсності);

- інтеграція діяльності соціальних інститутів, що займаються проблемами правової освіти та виховання під час проходження всіх видів практики (забезпечує включення студентів у правову діяльність, збагачення їх соціально – правового досвіду позитивними прикладами правової взаємодії з соціумом);

- формування освітнього середовища в ЗВО, в якому діє верховенство права.

Висновок. Таким чином, у правова компетентність фахівця соціальної роботи розглядається як здатність виконувати професійні функ-

ції з урахуванням соціально-правових знань та досвіду правових дій, виділяти в них соціально-правову складову та передбачає три рівні її сформованості: перший (початковий) рівень, де визначається ступінь уміння здобувати і опрацювати необхідні знання; другий, де визначається ступінь участі (активної чи пасивної) у суспільно-громадському житті; третій, де визначається ступінь взаємодії з соціально-правовим середовищем.

Система професійної підготовки студентів спеціальності 231 Соціальна робота ЗВО вимагає необхідність удосконалення змісту, форм і методів навчання та виховання з метою активізації таких суб'єктивних детермінант особистісного зростання майбутніх соціальних працівників як законослухняних громадян, як самоусвідомлення, правова свідомість, внутрішня активність особистості та система ціннісних орієнтацій.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробці умов ефективної професійної підготовки фахівців соціальної роботи з високим рівнем сформованості правової компетентності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бігун С. Правова освіта населення – не лише знати, але й вміти : URL : <http://www.yur-gazeta.com/oarticle/1258/>
2. Програма навчальної дисципліни «Соціально-правовий захист окремих категорій клієнтів» підготовки бакалавра, галузі знань 21 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота, за освітньо-професійною програмою Соціальна робота. Організатор соціально-педагогічної діяльності в соціумі, соціальний педагог, педагог-організатор URL : <https://vnu.edu.ua/uk/faculties-and-institutions/fakultet-pedagogichnoi-osviti-ta-socialnoi-roboti>
3. Рябовол Л. Правова предметна компетентність: поняття, структура, правові предметні URL : <http://www.kspu.kr.ua/download/conf2013/>

4. Силабус навчальної дисципліни «Правове регулювання надання соціальних послуг» підготовки магістра, галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота, за освітньо-професійною програмою Соціальна робота URL : <https://vnu.edu.ua/uk/faculties-and-institutions/fakultet-pedagogichnoi-osviti-ta-socialnoi-roboti>.

5. Силабус навчальної дисципліни «Правове забезпечення соціальної роботи» підготовки бакалавра, галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота, за освітньо-професійною програмою Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/faculties-and-institutions/fakultet-pedagogichnoi-osviti-ta-socialnoi-roboti>.

6. Стандарт вищої освіти: другий (магістерський) рівень вищої освіти, ступінь вищої освіти Магістр, галузь знань 23 Соціальна робота, спеціальність 231 Соціальна робота URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/06/231-sotsialna-robota-magistr.pdf>.

7. Стандарт вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, ступінь вищої освіти Бакалавр, галузь знань 23 Соціальна робота, спеціальність 231 Соціальна робота URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/231-sotsialna-robota-bakalavr.pdf>.

8. Cherneta S.Y. Formowanie kompetencji prawniczych przyszłego pracownika socjalnego. *Knowledge. Education. Low. Managtmnt. Nauka. Oświata. Prawo. Zarządzanie*. 2015. № 4.

REFERENCES:

1. Bigun S. (2015) Pravova osvita naseleння – ne lyshe znaty, ale y vmity [Legal education of the population is not only to know, but also to be able to do]: [elektronnyi resurs] [electronic resource]. Access mode : <http://www.yur-gazeta.com/oarticle/1258/> [in Ukrainian].

2. Sylabus navchalnoi dystsypliny «Pravove rehuliuвання nadання sotsialnykh posluh» pidhotovky mahistra, haluzi znan 23 Sotsialna robota, spetsialnosti 231 Sotsialna robota, za osvitno-profesiinoiu prohramoiu Sotsialna robota [The syllabus of the educational discipline «Legal regulation of social services» of training Master’s degree of field of knowledge 23 Social work of the specialty 231 Social work, according to the educational and professional program Social work] URL : <https://vnu.edu.ua/uk/faculties-and-institutions/fakultet-pedagogichnoi-osviti-ta-socialnoi-roboti> [in Ukrainian].

3. Prohrama navchalnoi dystsypliny «Sotsialno-pravovyi zakhyst okremykh katehoriі kliientiv» pidhotovky bakalavra, haluzi znan 21 Sotsialna robota, spetsialnosti 231 Sotsialna robota, za osvitno-profesiinoiu prohramoiu Sotsialna robota. [The program of the educational discipline «Social and legal protection of certain categories of clients» of training Bachelor’s degree of field of knowledge 21 Social work of specialty 231 Social work, according to the educational and professional program Social work] Orhanizator sotsialno-pedahohichnoi diialnosti v sotsiumi, sotsialnyi pedahoh, pedahoh-orhanizator – Organizer of social and pedagogical activities in society, social teacher, teacher-organizer URL : <https://vnu.edu.ua/uk/faculties-and-institutions/fakultet-pedagogichnoi-osviti-ta-socialnoi-roboti> [in Ukrainian].

4. Sylabus navchalnoi dystsypliny «Pravove zabezpechennia sotsialnoi roboty» pidhotovky bakalavra, haluzi znan 23 Sotsialna robota, spetsialnosti 231 Sotsialna robota, za osvitno-profesiinoiu prohramoiu Sotsialna pedahohika, sotsialno-vykhovna robota [The syllabus of the educational discipline «Legal provision of social work» of training bachelor’s degree of field of knowledge 23 Social work of specialty 231 Social work, according to the educational and professional program Social pedagogy, social-educational work] URL : <https://vnu.edu.ua/uk/faculties-and-institutions/fakultet-pedagogichnoi-osviti-ta-socialnoi-roboti> [in Ukrainian].

5. Standart vyshchoi osvity: druhyi (mahisterskyi) riven vyshchoi osvity, stupin vyshchoi osvity Mahistr, haluz znan 23 Sotsialna robota, spetsialnist 231 Sotsialna robota [Standard of higher education: the second (master’s) level of higher education, Master degree of higher education, field of knowledge 23 Social work, specialty 231 Social work] URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/06/231-sotsialna-robota-magistr.pdf> [in Ukrainian].

6. Standart vyshchoi osvity: pershyi (bakalavrskyi) riven vyshchoi osvity, stupin vyshchoi osvity Bakalavr, haluz znan 23 Sotsialna robota, spetsialnist 231 Sotsialna robota [Standard of higher education: the first (bachelor’s) level of higher education, Bachelor degree of higher education, field of knowledge 23 Social work, specialty 231 Social work]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/231-sotsialna-robota-bakalavr.pdf> [in Ukrainian].

7. Riabovol L. (2013) Pravova predmetna kompetentnist: poniattia, struktura, pravovi predmetni kompetentsii [Legal substantive competence: concept, structure, legal substantive competences]: [elektronnyi resurs] [electronic resource] / Riabovol L. – Access mode: <http://www.kspu.kr.ua/download/conf2013/> [in Ukrainian].

8. Cherneta S.Y. (2015) Formowanie kompetencji prawniczych przyszłego pracownika socjalnego [Forming legal competences of the future social worker]. *Knowledge. Education. Low. Managtmnt. Nauka. Oświata. Prawo. Zarządzanie*. № 4. [in Polish].